

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEMS IN EDUCATION

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-18>

SPIRITUAL DEVELOPMENT OF THE INDIVIDUAL AS A CONDITION FOR THE ESTABLISHMENT OF UKRAINIAN STATEHOOD

ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ЯК УМОВА ЗАТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Dubovyk S. M. **Дубовик С. М.**

*Candidate of Pedagogic Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department of
Pedagogy and Psychology
Kyiv National Economic University named
after Vadym Hetman
Kyiv, Ukraine*

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
та психології
Київський національний
економічний університет
імені Вадима Гетьмана
м. Київ, Україна*

В часи затвердження української державності та зовнішніх загроз, одним із важливих завдань, що стоять перед суспільством, є виховання високоморальних, духовно розвинених громадян України з громадською та національною позицією. Саме рівень духовного розвитку особистості кожного громадянина визначає його загальнолюдські та національні цінності, спрямовуючи його життєдіяльність та напрямок розвитку держави в цілому.

В сучасній науці існують різні підходи стосовно визначення сутності духовності.

Так, психологи поняття «духовність» найчастіше розглядають з точки зору якостей особистості. У психологічних дослідженнях Е. О. Помиткіна духовність трактується як «специфічно людська якість, що характеризується усвідомленням загальної єдності й зумовлює прагнення людини до гармонії внутрішнього і зовнішнього світу, спрямовує особистість до реалізації у власному житті ідеалів Краси, Добра та Істини» [4, с. 30].

Г. Ф Пономарьова також визначає духовність, як стійку особистісну якість людини, що відображається у високій культурі і виявляється в

чітких моральних принципах, ідейних переконаннях, ідеалах, що відповідають загальнолюдським і національним цінностям [5].

У педагогічному напрямку досліджень феномен духовності розглядається з позицій діяльнісного підходу. І. Огієнко розглядає духовність як інтегративну властивість особистості, яка виявляється у потребі жити, творити відповідно до християнських ідеалів істини, добра і краси, як показник рівня людських взаємин, моральноестетичної, національної і громадянської позицій, здатності співчувати і виявляти милосердя [3].

Узагальнюючи погляди науковців, можемо визначити поняття «духовність» як вищий рівень розвитку особистості, на якому відбувається усвідомлення людиною «своєї буттєвої сутності та трансцендентування за межі власного життя, звернення до досвіду людства та вищих загальнолюдських цінностей» [2].

У вирішенні державного замовлення щодо нагальної потреби духовного розвитку особистості громадянина України, одним із першочергових завдань освіти має стати впровадження системи виховання молоді на засадах загальнолюдських, національних та духовних цінностей на всіх освітніх рівнях.

У вітчизняних підручниках з педагогіки виокремлюють типи педагогічних цілей, які здатні забезпечити реалізацію, покладених на сучасну освіту, функцій та завдань, а саме: освітні (навчальні) цілі – опанування знань, умінь і навичок; розвивальні цілі – удосконалення розумових здібностей учнів; виховні цілі – формування світогляду, наукових переконань, моралі й естетичної культури. Водночас, досвід свідчить, що сучасний освітній процес, зокрема, у ВНЗ, більшою мірою, має утилітарний, прикладний характер та орієнтований на засвоєння студентами лише професійних знань та вмінь. На думку ж Г.Шевченко «освічена, але не вихована належним чином людина, без сформованих загальнолюдських та національних цінностей, духовності і культури є небезпечною в суспільстві. Виховання та освіта виконують у суспільстві людинотворчу, культуротворчу та духотворчу місію ... виховання ... процес набуття студентською молоддю системи духовно-культурних цінностей, які є дороговказом у виборі і реалізації життєво смислових орієнтирів і ідеалів» [7, с. 223]. Саме тому, ціннісне, духовне виховання молоді є важливим завдання національної системи освіти, в тому числі, вищих навчальних закладів.

Однією з основних умов успішної реалізація виховних освітніх завдань у навчальному процесі ВНЗ є, на наш погляд, збагачення навчальних курсів освітньо-професійної підготовки виховним змістом, спрямованим на формування у тих, хто навчається загальнолюдських та

національних духовно-культурних цінностей, ідеалів, особистісних та професійних смислових орієнтирів. Як слушно зазначила М. В. Роганова, «...освіта стає повноцінною лише в тому випадку, коли її зміст визначається виховними цілями» [6]. Тож, наприклад, в межах дисциплін психолого-педагогічного циклу, ми ставили за мету формування у майбутніх викладачів економіки продуктивного стилю професійного спілкування. Зі вказаною метою, були ретельно проаналізовані навчальні програми зазначених дисциплін та виявлені можливості включення до навчального процесу методів і прийомів формування не тільки комунікативних знань та вмінь, а й мотиваційно-ціннісної складової продуктивного стилю педагогічного спілкування. В рамках розробленої нами програми реалізовувалися навчально-виховні методи та прийоми, спрямовані на розвиток у майбутніх викладачів економіки гуманізму, емпатії, толерантності як важливих психологічних складових вказаного стилю [1, с. 132-173].

Також, важливо зазначити, що головним суб'єктом формування духовних цінностей у підростаючого покоління та створення духовно-культурного навчально-виховного простору в освітньому закладі є викладач/куратор, який має бути особистим зразком моральності й духовності як на поведінковому, так і на енергетичному рівнях. Тому, особлива увага під час професійної підготовки педагогічних кадрів має приділятися не тільки їх професійній теоретично-практичній, а й духовній, морально-етичній, загальнокультурній підготовці до майбутньої педагогічної діяльності, підвищення їх мотивації до постійного професійного й духовного зростання.

Література:

1. Дубовик С. М. Формування продуктивного стилю професійного спілкування у майбутніх викладачів економіки: дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.04 / Світлана Миколаївна Дубовик. К., 2012. 228 с.
2. Головина Е.Ю. Духовность личности: проблемы и перспективы психологического исследования / Е.Ю. Головина // Психологія і особистість – Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2016. № 1 (9). С. 279.
3. Огієнко І. Тимошик М. Українська культура / Упор., авт. передмови і коментарів. Київ: Наша культура і наука, 2002. 340 с.
4. Помиткін Е.О. Психологія духовного розвитку особистості: монографія. К.: Наш час, 2007. 280 с.
5. Пономарьова Г. Ф. Виховання майбутнього педагога: теорія і практика: монографія / Г. Ф. Пономарьова. Х.: Вид-во «Ранок», 2014. 405 с.

6. Роганова М. В. Виховання духовної культури у студентів вищих навчальних закладів в інтегрованих групах навчання: теорія і практика: монографія. Краматорськ, 2010. 426 с.

7. Шевченко Г. П. Одухотворений образ Людини Культури ХХІ століття: процес його виховання у вищій школі / Г. П. Шевченко // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. праць. Вип. 5(68). Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2015. С. 213-224.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-19>

**THE ROLE OF THE TEACHER-ORGANIZER
IN THE FORMATION OF THE PERSONALITY OF STUDENTS
BASED ON MORAL AND SPIRITUAL VALUES**

**РОЛЬ ПЕДАГОГА-ОРГАНІЗАТОРА
У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ УЧНІВ
НА ОСНОВІ МОРАЛЬНО-ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ**

Zhuk A. V. Жук А. В.

*bachelor of theology, pedagogue-organizer,
Master's student of the Faculty
of Humanities*

*Private Higher Education Institution «Ivano-
Frankivsk Academy Ivana Zolotoustoho»;
Master's student of the Faculty of History,
Political Science and International Relations
State Higher Educational Institution
«Vasyl Stefanyk Precarpathian
National University»
Ivano-Frankivsk, Ukraine*

*бакалавр богослов'я,
педагог-організатор,
магістрант факультету
гуманітарних наук
ПЗВО «Івано-Франківська академія
Івана Золотоустого»,
магістрант факультету історії,
політології та міжнародних відносин
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університету імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Формування зрілої особистості проходить певні етапи еволюції за допомогою яких людина знаходить місце своєї реалізації. Одним із таких періодів є навчання та виховання у закладі загальної середньої освіти (ЗЗСО). Від школи залежить чи не найбільший внесок у мотивацію та підготовку свідомого суспільства, адже поряд з подальшою освітою в університеті особа знаходить (радіше мала б знаходити) ту дорогу розвитку, яка її притаманна. Школа – це не просто інституція зі своїми правилами, режимом життя і документом при її закінченні, це – колиска морально-духовного та свідомого суспільства, яке згодом впливатиме на розвиток держави в цілому.